

Ge sitt liv för sina vänner

Predikan av pastor Göran Appलगren

(Läsningar: Joh 15:12-17; Himmel och helvete, nr 272, 278:2, 282.
Se sista sidan!)

“Detta är mitt bud att ni skall älska varandra så som jag har älskat er. Ingen har större kärlek än att han ger sitt liv för sina vänner. Ni är mina vänner, om ni gör vad jag befäller er.”

Joh 15:12-14

Liv

Begreppet "liv" har många innebörder. Det mest självklara är att man faktiskt lever rent fysiskt. Motsatsen hittar vi ett uttryck som en "livlös kropp". En annan innebörd är "full av liv" då man menar att någon är livlig, full av energi.

Ytterligare en mening är när man talar om någons hela liv. Hon har haft ett långt liv, ett innehållsrikt liv, ett hårt liv. Han har ägnat sitt liv åt konsten, åt politiken, åt musiken osv.

Om vi går i en andlig riktning, så menar vi med "liv" ett riktigt, rättfärdigt liv, ett sätt att leva som står i harmoni med de eviga principerna. Det är så Jesus använder ordet i utsagor som dessa: "Den väg är smal som leder till livet," (Matt 7:14) "Det är bättre för dig att gå in i livet stympad eller halt än att ha båda händerna och båda fötterna i behåll och kastas i den eviga elden." (Matt 18:8) "Vill du gå in i livet, så håll buden." (Matt 19:17) "De som har gjort gott skall uppstå till liv." (Joh 5:29)

Och om vi för upp ordet liv på en Gudomlig nivå, så står det för den enda källan, Gud själv som gör att vi har rättfärdigt liv i vårt inre. "I [Ordet] var liv, och livet var människornas ljus." (Joh 1:4) "Guds bröd är det bröd som kommer ner från himlen och ger världen liv." (Joh 6:33) "Jag har kommit för att de skall ha liv, ja, liv i överflöd." (Joh 10:10) "Jag är vägen och sanningen och livet." (Joh 14:6)

Död

Begreppet "död" har också flera betydelser. Man är dödstrött. Energin är slut. Både vad gäller kroppen och sinnet. Den som säger så lever rent fysiskt men känner sig "död".

Man talar om döda språk, språk som inte längre talas av ett folk, bibelhebreiskan, den klassiska grekiskan och latinet är exempel på det. Likväl lever språken vidare.

Död betyder givetvis också att kroppen har skiljts från anden. Alla människor passerar en gången gränsen: då kroppen inte längre tjänar anden för ett liv i den här världen.

Men den allra mest intressanta betydelsen av ordet "död" har att göra med vårt andliga och moraliska liv.

Liv och död bortom döden

Alla som har dött den fysiska döden lever vidare – i den andliga världen. Först i mellantillståndet – andarna värld, sedan i antingen himlen eller helvetet och detta i evighet. Det finns ingen återfödelse till den här jorden.

Frågan är då alltså om människan på andra sidan fortsätter att vara levande eller död. Och i den frågan ligger också frågan vad som menas med att vara levande eller vara död, eftersom alla har en existens i evighet på andra sidan.

I Uppenbarelseboken har vi begreppet "den andra döden": "Den som segrar skall inte skadas av den andra döden." (Upp 2:11)

Alltså: den som redan är död har fortfarande en existens och drabbas av den andra döden – fortsätter alltså att leva men som död, andligt död. Det låter som något vi bestämt ska undvika.

Att det handlar om en andlig eller moralisk död kan vi se redan i början av Ordet. Herren varnar Människan för att överskrida en väl definierad gräns: "Av trädet med kunskap om gott och ont skall du inte äta, ty den dag du äter av det skall du döden dö." (1 Mos 2:17)

Vi vet att Eva och Adam åt av trädet. Vi vet också att de inte dog av det ungefär som man skulle ha dött av att äta en giftig svamp. De fortsatte att leva, men de fick inte leva i paradiset. Att "döden dö" är att leva i ett förbannelsens tillstånd. Vi kan kalla det ett syndens tillstånd. Därför står det längre fram i Moseböckerna så här:

"Var och en skall lida döden genom sin egen synd." (5 Mos 24:16) Det är synden som leder till den andliga döden, den andra döden.

Livet här avgör om det blir liv eller död bortom döden

Andligt liv eller andlig död bortom döden är något som avgörs i livet på den här sidan. "Och de döda blev dömda efter sina gärningar." (Upp 20:12) Det finns hur många påståenden som helst i Ordet som handlar om detta, att man blir dömd efter sina gärningar, eller uttryckt på ett annat sätt: sättet man lever på i den här världen bestämmer vart man hamnar i det andra livet.

Paradoxala ord

Vi använder orden liv och död på ett paradoxalt sätt, på två plan samtidigt, det naturliga och det andliga. Det gäller att vi förstår vad vi menar, och att vi förstår vad som menas med dem i Ordet. Den som lever kan vara död eller levande. Den som är död kan vara levande eller död.

Herren använder i Nya Testamentet paradoxala ord. "Den som finner sitt liv skall mista det, och den som mister sitt liv ... skall finna det." (Matt 10:39)

Om vi formulerar om det: Den som lever ska dö, och den som dör ska leva. Den som dör ska leva. Det är paradoxala ord, och precis så säger Jesus på ett annat ställe: "Den som tror på Mig skall leva om han än dör." (Joh 11:25) Eller: Den som dör ska leva. Vad menar Han? Och vad menar Han med orden i dagens läsning:

"Ingen har större kärlek än att han ger sitt liv för sina vänner." (Joh 15:13)

Ordet liv används uppenbart på två sätt. I den ena betydelsen har det en negativ innebörd, och i den andra en positiv.

Det negativa:

"Den som finner sitt liv skall mista det." (Matt 10:39)

"Tänk på Lots hustru. Den som vill bevara sitt liv skall mista det." (Luk 17:32,33)

"Ty den som vill rädda sitt liv skall mista det." (Mark 8:35)

"Den som älskar sitt liv förlorar det." (Joh 12:25)

Det liv som det handlar om här är något som inte är bra. Det står i vägen. Det är ett hinder. Vad är det för ett liv som står i vägen och som leder människan i fördärvet? Ja, det ska vi snart se.

Men först ska vi se på motsatsen, det positiva:

"Den som mister sitt liv för min skull skall finna det." (Matt 10:39)

"Den som mister sitt liv för min och för evangeliets skull, han skall rädda det." (Mark 8:34)

"Den som här i världen hatar sitt liv, han skall rädda det till ett evigt liv." (Joh 12:25)

Det finns ett liv som Herren säger att vi ska göra oss av med, och det finns ett som Han säger att vi ska få. Men det är samma ord, "liv". Låt oss kalla det dåliga livet "Liv 1" och det rätta livet "Liv 2". Då säger Herren: "Den som finner "Liv 1" skall mista "Liv 2", och den som mister "Liv 1" ... skall finna "Liv 2"." (Matt 10:39)

Vi kan formulera om det där: Den som lägger all energi på "Liv 1", det dåliga livet, kommer att gå miste om "Liv 2", det som är bra. Och tvärtom: Den som lägger mindre vikt vid "Liv 1", det dåliga, kommer att hitta "Liv 2", det rättfärdiga livet. Ja, det är egentligen så att det ena utesluter det andra. Vi måste välja.

Och det är det som Herren uppmanar oss till hela tiden. Text med det här argumentet:

"Vad hjälper det en människa att hon vinner hela världen men förlorar sin själ? Och vad kan en människa ge i utbyte mot sin själ?" (Mark 8:36,37)

Han säger så här: Den som lever hela livet och satsar på "Liv 1", kommer att gå miste om "Liv 2", och det går inte köpa "Liv 2" på andra sidan. Man har inget att betala med.

Uppoffring

Det som vi hör Herren säga, är att det måste ske en uppoffring. Det är något som måste offras för att den rätta sortens liv ska kunna bli verklighet. Det är här som den situation som målas upp i dagens läsning blir så talande:

"Ingen har större kärlek än att han ger sitt liv för sina vänner." (Joh 15:13)

I versen efter framgår det att de som här kallas vänner, är de som följer Guds bud. Det handlar om att ge sitt liv för det som är gott, för dem som är med och förverkligar Guds vilja med oss människor.

Det största exemplet på kärlek är att ge sitt liv. Efter vår genomgång av orden död och liv måste vi då fråga oss vad det är för ett liv vi ska ge. Är det "Liv 1" eller "Liv 2"?

Ja, det är i samma anda som att lägga mindre vikt vid "Liv 1", för att "Liv 2" ska få större plats. Man uppoffrar något, nämligen det som står i vägen.

Proprium

Och det som står i vägen är med ett vardagligt ord självupptagenheten. När man mäter allting efter hur bra något är för en själv och fullständigt struntar i hur det påverkar andra människor, ja, då är det definitivt något som står i vägen för att ett rättfärdigt liv ska kunna hitta in i den personen.

Med ett all annat än alldagligt ord så kallas det för proprium, som kan översättas som egenjag eller kanske ego. Begreppet står för illusionen som alla människor har med sig från början av att livet är ens eget och inte Herrens. Och ju mer man fångas av det, desto mer bestämmer man själv om vad som är rätt och fel.

Det är det som Trädet med kunskap om gott och ont handlar om Det är det som "Liv 1" handlar om, det liv som vi ska ta avstånd ifrån.

"Det är självkärleken som blockerar människans inre förnimmelser mot all inflytelse från Herren och himlen." (HH 272)

Liv från Herren

Istället ska vi lyssna på Herrens röst, Hans Ord, Hans undervisning. Och det vi hör är att rätt liv hör ihop med Herren och Hans Ord: "Den som mister sitt liv för min och för evangeliets skull, han skall rädda det." (Mark 8:35) "Ingen har större kärlek än att han ger sitt liv för sina vänner. Ni är mina vänner, om ni gör vad jag befäller er." (Joh 15:13,14)

Genom att lägga ned det dåliga livet, öppnar vi oss för att fyllas av det rätta livet. Ja, en förutsättning för att liv från Herren ska kunna komma till oss, är att vi lägger ned det själviska livet. "I samma mån som de avhålls från sitt proprium inflyter Herren." (HH 278:2)

Tjäna genom att ge sitt liv

Att tjäna sina medmänniskor är livets mening.

"Den som vill vara störst bland er skall vara de andras tjänare, och den som vill vara främst bland er skall vara de andras slav. Så har inte heller Människosonen kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många." (Matt 20:26-28)

Den enda möjligheten för att en gemenskap ska fungera är att man lägger ned sitt liv, att man ställer det egensinniga, det självcentrerade, det begränsade perspektivet åt sidan, och i stället öppnar sig för ett inflytande ovanifrån. Det som står i vägen är det gamla jaget. Det som ska ta dess plats är ett nytt jag från Herren.

Oskuldsfullhet

Uppgiften är att alltmer lita på Herren. Det är det som vi kallar oskuldsfullhet i andlig mening – att faktiskt lita på att ens tro håller, att Gud leder oss rätt. Ordet ger undervisning och vägledning. Det är Gud själv som omvandlar oss inifrån, när vi accepterar att mista det själviska livet.

"[Änglarna) vet ... att den som leds av sig själv leds av sitt proprium, och människans proprium består i att älska sig själv, och den som älskar sig själv

låter sig inte ledas av någon annan. ... Oskuld är att ledas av Herren och inte av sig själv." (HH 280)

Ju mer vi är beredda att mista det själviska jaget, desto bättre kan vi uppfatta Herrens ledning:

"Oskuldsfullheten ger ... oupphörligen ... en benägenhet och anpassningsförmåga som gör det möjligt ... att ta emot det goda som tillhör den himmelska kärleken." (HH 282)

Himlen

I den kommande tillvaron finns ingen plats för att bara tänka utifrån sin egen påhittade världsbild. Där finns bara en fungerande lösning – att man följer Herrens bud, och Hans bud är den osjälviska kärleken, att man tänker mer på andra än på sig själv. "Jag har ... bestämt om er att ni skall gå ut och bära frukt." (Joh 15:17)

Det är därför som det inte går att leva "Liv 1" här på jorden, och så tro att man får "Liv 2" gratis på andra sidan. "Det är självkärleken som blockerar människans inre förnimmelser mot all inflytelse från Herren och himlen." (HH 272) Det säger sig självt att man inte kan leva det här livet med sitt sinne blockerat från himmelskt inflytande och sedan plötsligt bli en ängel. "Alla hos vilka självkärleken är förhärskande befinner sig därför i tätt mörker med avseende på det som hör himlen till." (HH 272) Nej, det gäller att lägga ned sitt liv för sina vänner, änglarna, som hela tiden längtar efter att vi ska göra oss mottagliga för deras inflytande.

Längtan efter att få dö från egoismen

Ja, i grund och botten är det nog så, att alla människor innerst inne längtar efter att få dö från sin egoism. Hon vet att det är delaktighet i något större som är svaret på livets gåta. Så måste det ju vara, men ändå är det så svårt. Men det är det som är uppgiften:

"Ingen har större kärlek än att han ger sitt liv för sina vänner. Ni är mina vänner, om ni gör vad jag befäller er." (Joh 15:13,14) Vännerna som vi ska tjäna genom att lägga egoismen bakom oss är alla de som gör vad Herren befäller. Det är änglarna, som vi ska leva med i evighet, och det är det goda i våra medmänniskor här på jorden.

Intervju

Tänk er en intervju med en uppståndna människa. Vi kan höra den som nu är ängel säga: 'Jag förstår inte att jag inte kastade av mig de där själviska sakerna tidigare. Det var ju det som allting handlade om. Resten sköter Herren. Allt jag har som är värt något har jag fått av Honom. Varför tog jag så lång tid på mig?'

Och vi säger samma sak: 'Varför tar det så lång tid för mig?'

Frimodighet

Det som gör livet stort är att leva frimodigt, att inte behöva bekymra sig i onödan och att verka med full kraft. Det som släpper fram frimodigheten är att låta det själviska dö. Det öppnar vägen för frimodighet. Den som leds av Herren får kraft, en inre ro och större glädje i livet.

Tankeexperiment

När vi tittar runt på vad som sker i världen kan vi bli deprimerade, men vi kan också tänka positivt. Ja, det enda valet vi har är egentligen att tänka på framtiden som något bättre. Det är i varje fall vår uppgift att verka för det. Och medlet är enkelt: Att "mista sitt liv", det själviska. Vi kan ta vilken situation som helst och se hur ofantligt långt det rådet skulle ta vår värld.

Tänk på äktenskapet och tänk bort egoismen.

Tänk på affärsvärlden eller alla ekonomiska transaktioner och tänk bort det egoistiska begäret.

Tänk på förhållandena mellan barn i skolor och ungdomsgäng och tänk bort självfixeringen.

Ta vilket exempel som helst och tänk bort människans proprium och se varje individ fylld med andligt liv från Herren! Och vi ser en helt annan värld.

Herren vet allt detta. Därför leder Han oss genom sitt Ord och med Sin närvaro i våra samveten.

Avslutning

Den som leds av Herren får kraft, en inre ro och större glädje i livet.

"Den som finner sitt liv skall mista det, och den som mister sitt liv för min skull skall finna det." (Matt 10:39)

"Detta har jag talat till er, för att min glädje skall vara i er och er glädje skall bli fullkomlig." (Joh 15:11)

Amen!

Joh 15:12-17:

Detta är mitt bud att ni skall älska varandra så som jag har älskat er. Ingen har större kärlek än att han ger sitt liv för sina vänner. Ni är mina vänner, om ni gör vad jag befäller er. Jag kallar er inte längre tjänare, eftersom tjänaren inte vet vad hans herre gör. Vänner kallar jag kallar er, ty allt vad jag har hört av min Fader har jag låtit er veta. Ni har inte utvalt mig, utan jag har utvalt er och bestämt om er att ni skall gå ut och bära frukt, sådan frukt som består, för att Fadern må ge er vad ni än ber honom om i mitt namn. Och det befäller jag er att ni skall älska varandra.

(Översättning: Svenska Folkbibeln)

Himmel och helvete, nr 272, 278, 282:

Änglarna är utan självkärlek. I den mån någon är utan självkärlek kan han nämligen vara vis i Gudomliga ting, ty det är självkärleken som blockerar människans inre förnimmelser mot all inflytelse från Herren och himlen ... Alla hos vilka självkärleken är förhärskande befinner sig därför i tätt mörker med avseende på det som hör himlen till, hur upplysta de än må vara med avseende på det som hör världen till. Däremot är änglarna, eftersom de inte lider av självkärlek, i vishetens ljus. (272)

Eftersom de som är i oskuld inte älskar någonting högre än att ledas av Herren, och eftersom de tillerkänner honom allt som de fått ta emot, avhålls de från sitt proprium, och i samma mån som de avhålls från sitt proprium inflyter Herren. (278:2)

Det gudomligt goda som utgår ifrån Herren är själva Oskulden, och det är detta goda som inflyter i änglarna och påverkar deras innersta varelse och ordnar och anpassar deras sinnen till att ta emot allt himlens goda. ... Oskuldsfullheten ger ... oupphörligen [änglarna] en benägenhet och anpassningsförmåga som gör det möjligt för dem att ta emot det goda som tillhör den himmelska kärleken. (282)

Förkortningar av Skrifterna:

HH = Himmel och helvete